

Arhitectura ideologică a discursului elitei intelectuale în România. O examinare critică a modernității ratate

Lucrarea de abilitare își propune o sinteză a cercetărilor personale efectuate în ultimii ani și, în special, după dobândirea titlului de doctor în istoria filosofiei (Cluj, 2003) Temele se circumscriu, în marea lor majoritate, analizei conceptuale a premiselor culturale, sociale și politice care au condus la evoluțiile sociale și politice proprii discursului postcomunist în România. Analizele teoretice realizate constituie o abordare cu accente interdisciplinare (științe politice, filosofia culturii, etnopsihologie) și au fost articulate în jurul receptărilor intelectuale ale fenomenelor sociale și politice specifice tranziției postcomuniste.

Încă din anii 90 am susținut¹ că grupări intelectuale interesate să „pună cultura în ordine” (C. Noica) au întreținut în spațiul public din România o serie clișee cu privire la perioada fostului regim și au interpretat complicitățile intelectualilor angajați ca „discurs de escortă”. E foarte probabil ca procesul de integrare europeană a României și tranziția democratică să fi fost profund amprentate de discursul public al grupurilor intelectuale de prestigiu. Acest discurs (și consecințele sale publice) nu au fost examinate metodic sub raportul intereselor ideologice. (*Geometria consensului. Fundamentele politice ale autorității formelor de gândire*. Ed. Eikon, 2014) O dezbatere mai largă (și aplicată) cu privire la rolul social-politic al grupurilor intelectuale de prestigiu apare în societățile moderne ca parte integrantă a funcționării mecanismelor democratice. (*SB Criza proiectului european și remanențele etice ale culturii*, Sfera Politicii 2010)

Istoria recentă a livrat Europei ocazia de a pune sub semnul întrebării atașamentul practic pentru valorile cheie - principiile etice și politice de extracție clasică greco-latină. Criza economică a arătat pregnant că, pentru omul european „orice putere este fizică și există între corp și puterea politică o bransare directă” (Michel Foucault) Plecând de la aceste premise conceptuale am luat în discuție ipoteza descentrării normei clasice: valorile cheie ale culturii și civilizației occidentale subzistau în planul conștiinței omului de tip european grație suportului esențial al unei continuități ferme pe linia cunoaștere (adevăr) – dreptate - bine/frumos așa cum e pusă acesta în circulație în textele gândirii antice grecești. (*SB A privi și a stăpâni. Conceptul de eikon la Platon*, Ed. Universității și Ed. Eikon, Cluj, 2004) Poate că tocmai această evaluare a fundamentelor spiritului european trebuie reconsiderată în lumina noilor provocări și date ale istoriei europene. (*SB Managementul conectării și*

¹ SB, *Despre superstiția culturilor faustice*,

resursele ideologice ale puterii, Sfera Politicii, 2012) Cercetările în această direcție nu prezintă un interes teoretic, ci stau la baza formalizării unor instrumente utile de politici publice.

Am argumentat textual ideea potrivit căreia postcomunismul a rămas spațiul vasalității consensuale pentru că generația care a gestionat politic România (și poate Europa de Est în genere) nu poate condamna trecutul fără a denunța propriile angajamente și complicități. (SB, *Cultura vasalității în România postcomunistă* Revista de Științe Politice, Craiova, 2010) Vasalitățile (de factură post-feudală, consecință a modernității noastre ratate) anchetate mediatic, dar niciodată investigate metodic, facilitează în România un dialog intelectual deturnat în interesul unei culturi a scuzei. (Sorin Borza, *Despre intelectualii din Est și noua cultură a consensului*, Familia, 2010) Ierarhiile tranziției, ca produse ale modernității ratate nu produc ordine și echilibru social, ci mai degrabă dezamăgire publică. (SB, *Civitas terrena. Arhitectura politică a izolării*, Perspective politice, 2011)

În esență, am avansat ideea că Europa de Est derulează exercițiul democratic actual sub presiunea defazajului grav dintre discursul politic (lipsit de autoritate) și contraperformața economică. (SB *Integrarea europeană și resentimentul omului recent*, Sfera Politicii 2007) Conceptele ideologice derivate pe baza nucleului dur (etic) al normei clasice și-au pierdut relevanța socială pentru că discursul politic e descalificat prin uzură: el a încetat să arate (să indice) ceva.

În finalul secțiunii I, am inserat o perspectivă analitică cu privire la criza proiectului european (percepută în mod reduționist și fals drept criză a zonei euro) În fapt ea rămâne prioritar ca o criză de identitate comunitară: nu există o etică a practicii social-politice acolo unde nu avem o înțelegere și o largă acceptare a ierarhiilor și valorilor comune de cultură. Persistența enunțului regulator pe care îl încurajează puterea politică în spațiul culturii și a cotidianității culturale deschide un coridor prin care cele două crize se alimentează reciproc.

În materie de cercetare tematică am fost interesat (încă din 1995) de istoria gândirii politice contemporane fiind preocupat de raporturile gândirii filosofice cu totalitarismul. (SB *Heidegger și istoria*, Ed Dacia, 2003) Scrierile din perioada anilor 1996 -2000 structurează preocupări mai vechi (stagiul de cercetare, *Centrul de Studiere a Imaginarului Gaston Bachelard*, Univ de Bourgogne, 1995-1996, prof. J.J Wunenburger) și stau la baza interesului meu actual pentru analiza fundamentului politic al autorității formelor de gândire.

În Secțiunea II a prezentei lucrări sintetice, am schematizat planurile de evoluție și dezvoltare a carierei profesionale, științifice și academice, pornind de la principalele axe de cercetare care dimensionează demersul nostru științific, axe identificate în Secțiunea I. În

această perspectivă, Secțiunea III reunește principalele referințe la contribuțiile științifice personale citate, precum și referințele bibliografice asociate conținutului științific propus în primele două secțiuni.